

Peygamberimizin İnsanlarla İletişimi

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِهِمْ بِأَتْيِ هِيَ أَحْسَنُ

“Sen insanları Rabbînin yoluna hîkmêtle, güzel ve makul öğütlerle davet et, gerektiği zaman da onlarla en güzel tarzda mücadele et” *Nahl/16;125*.

Muhterem Müslümanlar! Hutbemiz, **Peygamberimizin İnsanlarla İletişimi** hakkında olacaktır.

İletişim kurmanın amacı, mesajımızın muhataplarımız üzerinde te'sir icra etmesidir. Mesajın tesir icra etmesi içinde; “**yararlı**” olması kadar, insanların onu almaya hazır bulunması, zaman ve mekânın mesajın iletilmesine müsait olması gerekir.

İletişimde muhatabın ilgi ve merakını çekmek, muhatapta arzu edilen değişikliği sağlamak için; **konuşanın samimi olması, üslubu, ses tonu, beden dili, görsel ve duygusal unsurlar** gibi noktalar çok önemlidir.

İnsanlar çevrelerinden aldıkları mesajları, kendi düşünceleri, fikir yapıları, hayat anlayışları, önyargıları gibi süzgeçlerden geçirdikten sonra, onlara bir mana verir ve davranışlarını ona göre düzenler.

Mesajın hedef üzerinde etkili olabilmesi için ilk önce **muhatapların her yönüyle çok iyi bilinmesi** gerekir. Çünkü insanlar, yaratılış itibariyle farklı farklıdır ve bu farklılıklar itibara alındığı takdirde iletişimden netice alınabilir.

İletişimle ilgili hadisleri incelediğimizde, Resûl-i Ekrem sallallâhu aleyhi vesellem Efendimizin, mesaj verirken pek çok yöntemi bir arada kullandığı görülmektedir

Resûl-i Ekrem'in iletişimi **genel olarak yüz yüze** idi ve O (s.a.s.), bu yolla muhataplarının durumlarına, ortam ve zaman şartlarına dikkat ederek mesajlarını iletiyordu.

Mesajın anlaşılıp kavranabilmesi, hedefin idrak seviyesine uygun olup olmadığına bağlıdır. Resûl-i Ekrem, insanların **idrak seviyelerine** dikkat eder ve buna göre konuşurdu.

Bir kadın Resûlullah'a gelerek; "Annem, hac yapmayı nezretmişti, fakat nezrini yerine getiremeden öldü. Şimdi ben onun adına hac yapabilir miyim? diye sordu. Resûlullah "Evet, vekâleten annenizin yerine hac yapabilirsiniz! Eğer annenizin bir kimseye borcu olsaydı, sen o borcu ödemez miydin?" diye sordu. Kadın "Evet öderdim" dedi. Bunun üzerine Resûlullah "Öyleyse Allah'ın hakkı olan borcu da ödeyiniz! Şüphe yok ki, Allah hakkı, başkalarının haklarının ödenmesinden önce gelir! -Allah hakkı, ödenmeye başka haklardan daha ziyade layıktır!- buyurdu. (*Buhârî,I'tisâm,12.*)

Nebi (s.a.s.) çocuklara da seviyelerine göre davranır ve "Kimin bir çocuğu varsa onunla çocuklaşsın" buyurarak onların seviyesine inmeyi tavsiye ederdi. (*Suyûtî, Câmiü'l-ehâdîs, VII,91*)

Başka bir rivâyette "**Kimin yanında bir çocuk varsa onunla çocuklaşsın**" buyrulurak kişinin sadece kendi çocuğunun değil başka çocukların da seviyelerine inmesi tavsiye edilmektedir. (*Deylemî, el-Firdevs,III,513,hadis no: 5598*),

Çocuğun seviyesine inmek, çocuğun anlayacağı bir dil ve üslûp kullanmakla ve gerektiğinde onun oyunlarına iştirak etmekle olur.

Ezanla istihza eden çocuk yaştaki **Ebû Mahzûre'yle** Resûlullah'ın güzel bir iletişim kurması, konumuz açısından çarpıcı bir örnektir. Resûlullah (s.a.s.), Ebû Mahzûre'yi ve beraberindeki arkadaşlarını yanına çağırıp hepsine ezan okutmuş ve Ebû Mahzûre'nin sesini beğenmiş, akabinde onun saçlarını okşamış ve nihayet ilerleyen zamanda onu Kabe'nin müezzini olma şerefiyle şereflendirmiştir. Bu olayda da görüldüğü gibi Resûlullah, Ebû Mahzûre'yle, onun yaşına uygun bir tarzda iletişim kurmuştur. (*Nesâî, Ezân, 5, 6*)

Resûlullah, insanların içinde bulunduğu **psikolojik durumları** dikkate alarak onlarla iletişim kuruyordu. Bilhassa ölüm, hastalık, savaş, âfet gibi üzücü olaylara maruz kalanlara ve

yakınlarına teselli edici beyanlarda bulunarak onların dertlerine ortak olmuş, böylece acılarını hafifletmeye çalışmıştır.

Bazı olumsuzlukların meydana geldiği **Uhud'un sonunda** Resûl-i Ekrem'in ashâbına yumuşak davranması bu konuyla ilgili güzel bir örnektir. Resûlullah, savaşın sonunda verilen ağır kayıplara rağmen meydan muharebesi yapılması taraftarı olanlara sert davranmamış, aksine yumuşaklık göstererek onların içinde buldukları hâlet-i ruhiyeye uygun bir iletişim kurmuş; yerlerini terk etmeleri akabinde şehit düşen okçulara da bir kızgınlık duymamış aksine onları affetmiş ve onlar için istiğfarda bulunmuştur. Netice olarak Resûlullah, savaşta büyük kayıpların verilmesine sebep olan hiçbir sahâbîyi levmetmemiştir. (*Ebû Zehre, a.g.e., II,859-862*) Ayetin ifadesiyle Efendimiz eğer onlara sert ve kaba davranacak olsaydı, O'nun etrafından dağılıp gideceklerdi. (*Âl-i İmrân (3), 159.*)

Bazı örneklerle bakıldığında Nebi (s.a.s.)'in **toplumun da psikolojik durumlarını** dikkate aldığı görülmektedir. O, Hz. Aişe'ye söylediği bir sözünde, Kâbe'de bazı değişiklikler yapmak istediğini fakat kavminin cahiliye dönemine yakın olduğu, küfürden yeni çıktığı ve böyle bir değişikliği kabulde zorlanacakları için bu fikrinden vazgeçtiğini ifade etmiştir. (*Buhârî, Hac, 42*)

İletişimin hedefi olan kişi, mesaja, **kendi içinde bulunduğu durum ve ihtiyaçları** nazara alarak tepki verir. Bu sebeple hedefte arzu edilen etkinin hasıl olması için hedefin **ihtiyaçlarına ve durumuna** göre mesajın düzenlenmesi gerekir.

Bu hususun ehemmiyetine binaen Resûlullah **"Dinde en hayırlı amel hangisidir"** diye soranlara onların ihtiyaçlarını dikkate alarak cevap vermiştir. Resûlullah bu soruyu soranlardan kimisine **"cihad"**, kimisine **"oruç"**, kimisine **"hac"**, kimisine **"vaktinde kılınan namaz"**, kimisine **"fakirleri doyurmaktır"** demiş; **"En hayırlı cihad hangisidir?"** sorusuna da **"Zalim**

hükümdar karşısında hakkı doğruyu, gerçeği söylemektir” cevabını vermiştir. (*Ahmed b. Hanbel, IV, 315*)

Mesajın hedef kitle üzerinde arzu edilen değişikliği sağlaması için, **kaynağın niyeti, amacı, samimiyeti, doğruluğu, yapılmasını istediği hususlara kendisinin ne ölçüde riayet ettiği ve yasakladığı** davranışlardan kendisinin ne kadar uzak durduğu büyük önem arz etmektedir. Bu açıdan Nebi (s.a.s.), insanlara emrettiği hususlara tam olarak riayet eden, yasakladığı fiillerden de uzak duran örnek bir şahsiyettir.

Resûl-i Ekrem, Ramazan'ın son on günü **itikafa** girerdi. O'nun için bir çadır kurulmuştu. Resûlullah sabah namazından sonra bu çadıra girer ibadet ederdi. Hz. Hafsa ve Hz. Zeynep de ibadet etmek için çadır kurmuşlardı. Resûlullah onların çadır kurmalarını hoş karşılamadı ve çadırların sökülmesini emretti. Kendisi de itikafi terketti, onun yerine Şevval ayında on gün itikaf yaptı. (*Buhârî, itikâf, 6,7,14.*)

Hudeybiye Anlaşması'nın akabinde Resûlullah ashâbına **“Haydi artık kalkın, kurbanlarınızı kesip, başlarınızı tıraş edin!”** buyurdu. Sahâbeden kalkan olmadı. Hatta Resûlullah bu emri üç kere tekrarladı. Bunun üzerine Resûlullah,seferde kendisine eşlik eden zevcesi Ümmü Seleme'nin tavsiyesi üzerine sahâbeden hiçbiri ile konuşmadan kurbanlık develerini kesti ve berberini çağırıp tıraş oldu. Sahâbe, Resûlullah'ı bu halde görünce, onlar da hemen kalkarak kurbanlarını kestiler, birbirlerini tıraş etmeye başladılar. (*Buhârî, Surût, 15*)

Kıymetli Müminler!

Hadislerde iletişim ahlâkına esas teşkil eden Efendimizin söz ve uygulamalarının, **insan fitratına uygun olduğu, evrensel bir niteliğe sahip bulunduğu** ve günümüzdeki kitle iletişim organlarına etik ilkeler konusunda yol gösterici olduğu görülmektedir. Rabbimiz bu hususta da Onu (s.a.s) örnek almayı bizlere lütfeylesin.